

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שנאמרו בסעודה שלישית פרשת וארא תשע"ה לפ"ק בעיר פאלם ספרינגס

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתמ"א

לא חשש להודיע השלשים, כי אמר לו עוד ודור רביעי ישובו הנה (בראשית טו טז), להודיעו שלא ישובו מיד בסוף ארבע מאות שנה, עד הדור הרביעי שיהיה שלם עון האמורי, ירמוז לשלשים שנה הללו ע"כ. ולכן לא שמעו למשה לצאת קודם הזמן, וזהו שרימו 'מקצר' שעולה כמנין ת"ל, שזהו הסיבה שלא שמעו למשה.

אמנם ידוע מה שכתבו המפרשים שקישוי השיעבוד השלים הזמן (יפה תואר שמו"ר טו א). וכתב האלגזי בשארית יעקב (פ' תבא) דדבר זה תלוי בפלוגתת התנאים (סנהדרין טו). אי אמרינן ו' לחלק או ו' מוסיף, כי לשון הגזירה היתה ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה (בראשית טו יג), ואי ו' דוענו לחלק יצאת, אם כן עבדות או עינוי קאמר, וכיון שהמצרים שיעבדו ישראל בשניהם, נשלם הזמן בקישוי השיעבוד. אבל אי אמרינן ו' להוסיף, אם כן אף ששעבדו המצריים את חיי אבותינו בקישוי, הגזירה כך היתה, ולא נשלם בזה הזמן ע"כ. ולכן נרמזה הגאולה בו' לשונות דייקא, כי סיבת יציאתם ממצרים היא בשביל האות ו' של ועבדום וענו אותם, שהו' בא לחלק, ושפיר נשלם הזמן בקישוי השיעבוד.

וכאשר בא משה לבשר לישראל את גאולתם, הודיע להם משה שקישוי השיעבוד של עבדות ועינוי יחד זה השלים הזמן, אבל ישראל לא קיבלו את דבריו, כי חשבו שהו' לא בא לחלק אלא להוסיף. וזהו שאמר הכתוב, ולא שמעו אל משה 'מקצר רוח ומעבודה קשה', היינו שלא קיבלו דבריו של משה, כי סיבת גאולתם היא משום ששיעבדו אותם בכפליים, הן בעינוי שזהו קוצר רוח, והן בעבדות שזהו עבודה קשה. ולכן 'מקצר רוח' חסר וא"ו, שהחסירו להבין פירושו האמיתי של האות ו' מעבדום וענו אותם, שפירושו לחלק, ושפיר נשלם זמן הגלות, ובא עת גאולתם.

לכן אמור לבני ישראל אני ה', והוצאתי אתכם וגו', והצלתי אתכם וגו', וגאלתי אתכם וגו', ולקחתי אתכם לי לעם וגו' (ו ז). ברש"י (פסחים צט:). ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין, שהם כנגד ארבעה לשונות גאולה האמורים בגלות מצרים בפרשת וארא ע"כ. ומקורו במדרש (ב"ר ח ה). ואם כי יש עוד לשון של גאולה, והבאתי אתכם אל הארץ (ו ח), כתבו המפרשים שעל זה לא תיקנו כוס, כי לא נתקיימה עדיין במילואו, שאנו פוזרים בארבע כנפות הארץ, ותתקיים רק לעתיד בעת הגאולה, על כן מוזגין בליל פסח כוס חמישי, וקורין אותו בשם כוס של אליהו, שזה יהא נשלם כאשר יתקיים הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא (מלאכי ג כג) ע"כ. ובחתם סופר בפרשתנו (כה:). כתב שיש עוד לשון שישית ונתתי אותה לכם מורשה, והיינו שלא נהיה משועבדים לעם אחר בארץ ישראל כמו בבית שני. אמנם שני הלשונות האחרונים לא היה עדיין קשר של קיימא עד לעתיד לבוא, שאז יהיו הששה יעודים מקיימים. וסיים ואולי לעתיד לבוא יתוספו שני כוסות נגד שני לשוני הגאולות הנ"ל הנוספות ע"כ. ועל כל פנים יש להבין למה באו יעודי הגאולה בששה לשונות דייקא.

ואמר הכתוב שוב, וידבר משה כן אל בני ישראל, ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה (ו ט). ובבעל הטורים 'מקצר' חסר וא"ו, ועולה כמנין ת"ל, לומר שלבסוף ת"ל שנה יצאו, שנאמר (להלן יב מא) ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ע"כ. ולא ביאר לאיזה צורך רימו זאת הכתוב כאן. ונראה כי בני ישראל קיבלו על עצמם עול הגלות לקיים מאמר ה', ולא רצו לצאת קודם הזמן, וכמו שעשו בני אפרים (תרגום יונתן פ' בשלח יג יז), וכיון שזמן גאולתם הוא רק לאחר ת"ל שנה, וכמו שכתב הרמב"ן (שם) שהגם שאמר ה' לאברהם, גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו' ארבע מאות שנה,

ובזה יש לבאר מה שהסמיך להם בשורת הארץ אחר הדי' לשונות של הגאולה, שאמר והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם וגו' (ו ח), דאיתא ביפה תואר (ב"ר מא יג) דהך דינא אי ארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו או לא, תלוי גם כן בפלוגתא אי אמרינן ו' לחלק או ו' מוסיף, דאי אמרינן ו' מוסיף, הרי הקב"ה אמר לאברהם קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה (בראשית יג יז), ובמצויאות לא מצינו שהלך אברהם אלא לארכה, אם כן לא קנה אברהם את הארץ בחזקת הילוך שהרי לא הלך לארכה ולרחבה, אבל אי אמרינן ו' לחלק, הרי משמעות ציווי ה' הוא או לארכה או לרחבה, ועל כן כשהלך אברהם לארכה כבר קנה ארץ ישראל, ושפיר הוי מוחזקת לנו מאברהם ע"כ.

ולכן כדי לחזק את ישראל שנשלם להם הזמן של גלותם בשביל קישוי השיעבוד, שקיים בהם פרעה ועבדום וגם וענו אותם, ולא נגזרה עליהם שניהם, כי ו' לחלק אתא. על כן הביא להם הוכחה מארץ ישראל, והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת לאברהם, וקנאה במה שהלך לארכה לחודה, כי הו' בא לחלק, לארכה או לרחבה, וכמו כן בא הו' לחלק בגזירת הגלות של ועבדום וענו אותם].

*

והנה בפרשת דרכים (דרוש ה) כתב עוד טעם על מה שיצאו לפני הזמן, כי ריבוי הבנים השלים הזמן, שנתרבו ישראל שלא כדרך הטבע כדכתיב ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד (א ז), וזה השלים החשבון של ארבע מאות שנה, והיינו דשיעור העבודה שהיו ראויים לעשות בארבע מאות שנה, עשו בזמן מועט מחמת ריבוי האנשים ע"כ. ומבואר במדרש (שמו"ר א ח) שהיו יולדות ששה בכרס אחד ע"ש. ואם כן היה ריבוי הבנים ששה פעמים יותר מבשאר בני אדם, וזה השלים זמן גאולתם. ועל כן רימו להם ששה לשונות של הגאולה, שריבוי העם שילדו ששה בכרס אחת החיש גאולתם. אמנם בני ישראל לא שמעו אל משה 'מקצר' רוח, חסר ו', שלא השכילו לדעת כי הששה שילדו בכרס אחת השלים הזמן.

*

והנה חוץ מהנ"ל יש עוד טעמים על מה שיצאו קודם הזמן, בספר שם משמואל (פ' בא) כתב, דאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מז) על הכתוב (שמות יב מז) ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה, דחמש שנים קודם שבא יעקב למצרים נולדו לו ליוסף שני שבטים מנשה ואפרים, והם מישראל ועבדו במצרים, הרי מאתיים וחמש

עשרה שנה, וכיון שעבדו ימים ולילות, הרי ארבע מאות ושלשים שנה. וכיון דעבד עברי אינו עובד את רבו אלא ביום, והמצריים עבדו בהם בין ביום ובין בלילה, ביום בחומר ובלבנים, ובלילה על ידי פרישות דרך ארץ, לכן החשיב להם הקב"ה לילות כימים, ורט"ו שנה עם הלילות השלים ת"ל שנה ע"כ. וכן כתוב בספר ברכת שמואל (פ' שמות).

עוד טעם כתבו המפרשים, כי המצריים השתעבדו גם בהנשים, והיו מחליפין מלאכת אנשים לנשים, ומלאכת נשים לאנשים (סוטה יא), ובוה שנשתעבדו הם ונשותיהם נשלם הארבע מאות שנה. ובספר קולו של יעקב (פ' שמות) ביאר בזה מאמרם (שם) בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים, והיינו שעל ידי שהן נשתעבדו עם בעליהן, בזה נשלם הזמן, ויצאו אבותינו ממצרים, וזהו שאמרו (פסחים קח.) נשים חייבות בארבע כוסות, שאף הן היו באותו נס, ופירשו בתוס' (מגילה ד.) שהיו משועבדות לפרעה במצרים ע"כ.

ובייטב לב (פ' ויגש) כתב עוד טעם, דבכל צרתם לו צר, ומה שהשכינה היתה עמהם בגלות וסובלת סבלם, זה השלים הזמן ע"כ. ובמגלה עמוקות (סו"פ שמות) כתב עוד טעם, דשאר הגליות משלימין את הזמן ע"כ, ואם כן יש לנו ששה טעמים על מה שיצאו לפני הזמן, ולכן באה להם בשורת גאולתם בששה לשונות, לרמוז להם על ששה סיבות שגרמו לזה. ובני ישראל לא שמעו אל משה 'מקצר' רוח, חסר ו', שלא השכילו להבין השש טעמים הללו, ועל כן לא רצו לשמוע אל משה.

*

והנה השני טעמים הראשונות, דקישוי השיעבוד השלים הזמן, וגם ריבוי הבנים, שניהם עולות בקנה אחת, כי בטבע האדם נטבע שהאבות מצטערים בצער בניהם, וכאשר הצטרכו לראות איך בניהם עובדים עבודת הפרך, הרי זה צער נוסף להאבות. ומכל שכן כאשר נתרבו ששה בכרס אחת, והיה לכל אחד מהם בנים מרובים, הרי הוכפל הצער פי כמה. ולא רק בחייהם הרגישו האבות צער זה, אלא גם אחר מיתתם שנפטרו מצערם הפרטית, הרי דרשו חז"ל, וירעו לנו מצרים ולאבותינו (במדבר כ טו), מכאן שהאבות מצטערים בקרב כשפורענות באה על ישראל (תנחומא יב) ע"ש. ואם כן ריבוי הבנים הכפיל קישוי השיעבוד פי כמה.

ומזה נוכל להבין קדושתם של ישראל במצרים, דאיתא בגמרא (סוטה יב.) וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי (שמות ב א), להיכן הלך, אמר רב יהודה בר זבינא שהלך בעצת

אמנם במצרים ראו זאת בחוש כי אין זה מהסתר פנים, אלא ה' עמהם יחד, ובכל צרתם לו צר, כי ריבוי הבנים וגידולם היו חוץ לדרך הטבע, אשר ראה זאת כל אחד ואחד מישראל, וכמו שאמרו חז"ל (סוטה יא): כיון שמגיע זמן מולדיהן הולכות ויולדות בשדה תחת התפוח שנאמר (שיר ח ז) תחת התפוח עוררתיך וגו', והקדוש ברוך הוא שולח משמי מרום מי שמנקר ומשפר אותן וכו', ונותן להן שני עגולין אחד של שמן ואחד של דבש וכו', וכיון שמכירין בהן מצרים באין להורגן, ונעשה להם נס ונבלעין בקרקע, ומביאין שוורים וחורשין על גבן וכו', לאחר שהולכין היו מבצבצין ויוצאין כעשב השדה וכו', וכיון שמתגדלין באין עדרים עדרים לבתיהן וכו', וכשנגלה הקדוש ברוך הוא על הים, הם הכירוהו תחלה, שנאמר (שמות טו ב) זה א לי ואנהו ע"כ.

וכאשר ראו ישראל זאת, נתן זה להם חיזוק עצום, הקב"ה מגדל את בניו חוץ לדרך הטבע, כדי שאחר כך ילכו להשתעבד עמהם במצרים עד יום מותם, והרי אין עוד אב רחמן יותר מה', ועל כרחק שיש בזה כוונה עליונה לטובתן של ישראל. וזהו שאמר הכתוב ובני ישראל פרו וישרצו וירבו, אשר כל זה היה חוץ לדרך הטבע, ובהתבוננם בזה יועצמו במאד מאד, התעצמו והתחזקו בני ישראל במצרים מאד מאד, כי ראו השגחת ה' עליהם גם בתוך ההסתר הגדול.

*

והנה מצינו אחר שיצאו ישראל ממצרים, צוה ה' במדבר לפקוד מספר בני ישראל מבין עשרים שנה ומעלה כל יוצאי צבא, ואמר הכתוב, ויהיו כל הפקודים שש מאות אלף ושלוש אלפים וחמש מאות וחמשים (במדבר א מב). ושוב צוה ה', פקוד את בני לוי וגו' מבין חדש ומעלה תפקדם (שם ג טו), וסיים כל פקודי הלויים וגו' שנים ועשרים אלף (ג לט). ושוב צוה ה', פקוד כל בכור זכר לבני ישראל מבין חדש ומעלה, ושא את מספר שמותם וגו', ויהי כל בכור זכר וגו', שנים ועשרים אלף שלשה ושבעים ומאתים (ג מ). וכתוב בבעל הטורים 'ושא' ג' במסורה, דין, 'ושא' עיניך ימה וצפונה (דברים ג כז), ואיך ראה עניי ועמלי 'ושא' לכל חטאתי (תהלים כה יח) ע"כ.

ויש לומר הכוונה בזה, על פי מה שכתב בספר אזנים לתורה בשם חמיו הגאון רבי אליעזר מטעלז זצ"ל, שיש ראייה ברורה מן הכתוב, שהיו יולדים במצרים ששה בכרס אחת, כי מספר הפקודים היתה שש מאות אלף ושלוש אלפים וחמש מאות וחמשים, ובוזה נמנו רק האנשים מגיל עשרים עד ששים. ואם נחשב את כל הגברים שיצאו ממצרים החל מגיל חדש ומעלה, נצטרך להכפיל לכל הפחות פי שנים, שהם מליון

בתו. תנא עמרם גדול הדור היה, כיון שגזר פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אמר לשוא אנו עמלין, עמד וגירש את אשתו, עמדו כולן וגירשו את נשותיהן. אמרה לו בתו אבא קשה גזירתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות [שלא יולידו לא זכר ולא נקיבה], פרעה לא גזר אלא בעולם הזה [שנולדים ומתים וחוזרים וחיים הן לעולם הבא], ואתה בעולם הזה ולעולם הבא [שכיון שאינם נולדים אינן באין לעולם הבא]. פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת, אתה צדיק בודאי שגזירתך מתקיימת. עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולן והחזירו את נשותיהן ע"כ. הרי שגם אחר שהשכילו כי בניהם הנולדים לא יהיה להם גם יום אחד של שלוח בחייהם, כי הגזירה היא על ארבע מאות שנה, והאבות יצטרכו לראות צער בניהם יום יום, אף על פי כן לא השגיחו על זה, ואמרו בהדי כבשי דרחמנא למה לן, מה דמפקדית בעי למיעבד, וכמו שמצינו בחזקיהו המלך (עיין ברכות י). והשקפה זו באתה מיוכבד שאין לנו לעשות חשבונות, אלא יש להפקיר כל רצונותיו מפני ציווי ה', על כן זכתה בשכרה להעמיד את משה ואהרן ומרים, שכולם היו נביאי ה'.

*

ואמר הכתוב, ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד (א ז). ובפשוטו הכוונה, כי בדרך כלל כאשר נולדים ששה בכרס אחת, כולם הם קטנים וחלשים, ומתפתחים אחר כך בקישוי, לא כן היה במצרים, הם לא נולדו חלשים, אלא יועצמו במאוד מאוד, וכמו שפירש באבן עזרא שהיו בעלי עצם, תקיפין, במאד מאד, שלא היו יכולים להיות יותר ע"ש. וכאשר ראה פרעה עוצם גבורתם בלידתם, אמר הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו (א ט), בדרך כלל אם הנולדים הם 'רב', ששה בכרס אחת, אז אין הם 'עצום' אלא חלשים, וכאן עם בני ישראל 'רב ועצום', אם כן הם מתגדלים לגבורים עצומים, והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שונאינו ונלחם בנו.

אך יש בזה עוד כוונה, כי הנה בזמן שהאדם בצער, שעוברים עליו מאורעות שונות, ומרגיש הסתפר פנים כאילו עזב אותו ה' למקרים רעים, יש לו להתחזק כי עמו אנכי בצרה (תהלים צא טו), ואנכי הסתר אסתיר (דברים לא יח), שגם בתוך ההסתר אנכי עמו, כי הקב"ה משגיח מן החלונות ומציץ מן החרכים (שיר ב ט), שהמציץ רואה אלא שאינו נראה, ויש השגחה פרטית בכל רגע ורגע על כל מה שעובר על האדם, וכך גזרה חכמתו ית"ש לטובתו האמיתית, לפי משקל א ל דעות.

ומאתים ושבעת אלפים ומאה. [וכן הוא להדיא במדרש רבה על הפסוק (שיר ו ח) ששים המה מלכות ושמונים פלגשים וגו' ע"ש]. וכמה בכורות היו, שנים ועשרים אלף שלשה ושבעים ומאתים, ואם כן חשוב נא כמה נפשות יש למשפחה אחת, דהיינו חלק את המליון ומאתים ושבעת אלפים ומאה, לעשרים ושנים אלף ומאתים שבעים ושלש משפחות, יעלה לך חמשים וארבע פשוטים לכל בכור. והרי אין אשה יולדת חמשים וארבע פעמים, ודבר המתקבל על הדעת הוא שהיתה אשה יולדת תשע לידות, ואיך יש חמשים וארבע נפשות מתשע לידות, הוי אומר ששה בכרס אחת. וסיים עלה שמצוה לפרסם זאת ע"כ.

והגם שבמנין הבכורים היו רק הבכורים זכרים, ואם כן יש כנגדו בערך עוד כ"ב אלף משפחות שהיו בכוריהם נקבות, מכל מקום לעומת זה גם במנין של ישראל לא נמנו רק הזכרים, ואם כן מספרם של שני פעמים ששים רבוא, גם כן כפולים היו אם נחשוב גם הנקבות, ושפיר החשבון מכוון, לכל בכור יש חמשים וארבע אחים. ומה גם שעצם החשבון הוא רק לכל הפחות, כי בני אדם מעשרים עד ארבעים, יש להם ד' וה' בנים, וכפולים הם במספרם ארבע וחמשה פעמים, ולא רק פי שנים. [ועיין בתרגום יונתן פ' בא יב לו, ובילקוט מעם לעז שם].

[ונתעוררתי] ממה דאיתא במדרש (שמו"ר א לד) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים (ב כג), שנצטרע, והיה שוחט תינוקות ישראל, מאה וחמשים בערב, ומאה וחמשים בבוקר, ורוחץ בדמם ע"ש. ומבואר בתרגום יונתן שם שצוה לשחוט עבור זה 'בוכריא' דבני ישראל ע"ש. ואם כן נתמעטו הרבה מהבכורים על ידי שנהרגו בגזירה זו. מכל מקום גם עם זאת לא יתכן שיתמעטו הבכורים כל כך לפי ערך מספר בני ישראל, רק אם היו מתחלה הבכורים מועטים, שהיו מולידים ששה בכרס אחת].

ועל כל פנים ממה שצוה ה' לפקוד את הבכורים לעצמם, התברר לעיני כל גודל מספר ריבוי הבנים שהיה להם במצרים, ואיך צער האבות היו עצומות מאד משיעבוד בניהם, וכל זה עלתה בקישוי השיעבוד שהשלים את הזמן. וזהו שאמר הכתוב (דברים כו ז) וישמע ה' את קולנו, וירא את עינינו ואת

עמלנו וגו', ויוציאנו ה' ממצרים וגו', ודרשו חז"ל (בהגדה של פסח) את עמלנו אלו הבנים, והיינו שראה ה' את העינוי שלנו בחומר ובלבנים, וגם את עמלנו, העמל שניתוסף שהוצרכו לראות את צער בניהם המרובים בתוך השיעבוד, וכל זה השלים הזמן, ויוציאנו ה' ממצרים וגו'.

ולכן כאשר צוה ה' פקוד כל בכור וגו' 'ושא' את מספר שמותם, באה המסורה, ראה עניי ועמלי 'ושא' לכל חטאתי, מפרשה זו נוכל לראות ולהתבונן בעמלנו אלו הבנים, שכל זה השלים הזמן לתקן את החטא אשר עברו ירדנו למצרים. ועוד נתבונן מפרשה זו של ריבוי הבנים, איך ראו השגחת ה' עליהם בהיותם במצרים, שנתרבו ונתגדלו בדרכים של חוץ לדרכי הטבע תחת התפוח, אשר כל אחד ואחד היה רואה איך שאין כאן הסתרת פנים, אלא ה' משגיח עליהם מן החלונות ומציץ מן החרכים. והנה אמרו (בבא בתרא כה.) שכינה במערב, ועל זה אמר שוב המסורה, 'שא' עיניך וראה ימה, איך השכינה ששוכן במערב היה עמהם חד, ובכל צרתם לו צר.

והנה במצרים ראו זאת בחוש בכללות ישראל, וכמו כן הוא תמיד בכל איש ישראל בפרטיות, שגם כאשר עובר עליו מאורעות שונות בבריאותו או בפרנסתו, ומבחוץ נראה כאלו הסתיר ה' פניו ממנו, ועזבו למקראות הזמן, מכל מקום כאשר יתבונן היטב יראה שגם במצב כזה מומין לו ה' שלוחים רבים העוזרים לו במצבו. ואם כי גזירה היא מה שצריך לעבור עליו, אף על פי כן חסד ה' עמו להקל לו ולסדר עניניו בחסד. ואם כי לפעמים אינו רואה זאת בתחלתו, מכל מקום לאחר זמן כשיביט עליו למפרע, יתברר לו איך השגיח עליו ה' גם בימי עניו להחזיקו ולהחיותו.

ולכן המזמור תהלים שנתקן עבור הארבעה שצריכין להודות, מתחלת, הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו (קז א). והיינו שנותן הודאה לא רק על זמן הישועה שנחלץ מצרתו, אלא הודו לה' כי טוב 'כי לעולם חסדו', על החסדים הרבים שעשה עמו ה' גם בעת צרתו. ומסיים מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה' (קז מג), שהחכם הרואה את הנולד מרגיש זאת ביתר שאת בחכמתו, ומתבונן בחסדי ה', שהיה אתו עמו כל הזמן, מתחלת צרתו עד שנחלץ ממנו לגמרי, ותמיד תהלת ה' בפיו, להודות להלל ולשבח על חסדיו המרובים.

<p>נתנדב ע"י ידיינו מוה"ר ר' שלום וויטריאל הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בני לעול התורה והמצות</p>	<p>נתנדב ע"י ידיינו מוה"ר ר' מענדל האלפערין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בני למזל טוב</p>	<p>נתנדב ע"י ידיינו מוה"ר ר' יוסף הכהן רובין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב</p>	<p>נתנדב ע"י ידיינו מוה"ר ר' שלמה צבי זינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב</p>
--	---	--	---